

Kunnskapsdepartementet

Deres ref: [Deres ref]

Vår ref: akl

Dato: 27.03.2026

Innspill til arbeidet med videreutvikling av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Innledende innspill fra Akademikerne til arbeidet med videreutvikling av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Innledning

Akademikerne er hovedorganisasjonen for arbeidstakere med masterutdanning og høyere. Vi representerer 13 medlemsforeninger med til sammen nesten 300 000 medlemmer. Våre medlemmer arbeider innen hele bredden av offentlig og privat sektor og er avhengige av et tydelig, forutsigbart og kvalitetssikret utdanningssystem.

Vi viser til Kunnskapsdepartementets oppdrag til HK-dir om å revidere nivåbeskrivelsene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), og sender her noen innledende og overordnede innspill. Vi ser frem til å bidra i den videre prosessen.

Overordnede vurderinger

Gjennom Meld. St. 11 (2024–2025) Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning har Stortinget gitt tilslutning til forslaget om å åpne for høyere yrkesfaglig utdanning på NKR-nivå 6 og 7, i tillegg til NKR-nivå 5, i en ny yrkesfaglig søyle i NKR.

Akademikerne støtter at det legges opp til to separate søyler i NKR – én yrkesfaglig og én akademisk. Dette er etter vårt syn den mest hensiktsmessige strukturen for å sikre klar arbeidsdeling, tydelige forventninger og høy kvalitet i utdanningssystemet.

Vi mener også det er bra at det slås fast at fagskolene skal beholde sin egenart, og at regjeringen vil tydeliggjøre fagskolenes samfunnsoppdrag. Dette vil bidra til å synliggjøre fagskolenes rolle og gi et bedre grunnlag for en tydelig og hensiktsmessig arbeidsdeling mellom ulike utdannings- og karriereløp som samlet utdanner for fremtidens arbeidsliv.

Arbeidet må legge til rette for å videreutvikle fagskolene uten at deres praksisnære og arbeidslivsrettede egenart svekkes, og uten å skape uklarhet om forholdet til universitets- og høyskolesektoren. Derfor må videreutviklingen av NKR avklare forholdet mellom søylene, og

gi et godt utgangspunkt for å utvikle fagskolesektoren samtidig som kvalitet og egenart i både yrkesfaglig og akademisk utdanning ivaretas. Vi viser her til beskrivelsen fra Kunnskapsdepartementet i høringen om at: «Når det nå skal innføres en yrkesfaglig søyle i NKR, må det gjøres på en måte som ivaretar helheten og sammenhengen i rammeverket.» Dette støtter vi helhjertet.

Vi støtter også behovet for å revidere nivåbeskrivelsene for høyere utdanning (nivå 6–8), herunder innarbeidelse av internasjonalisering, digitalisering, innovasjon og norsk fagspråk, men mener det er viktig at dette gjøres på en måte som ivaretar de høyere utdanningsinstitusjonenes faglige autonomi. Her imøteser vi de konkrete forslagene for å gjøre konkrete vurderinger. Vi viser også til at NOKUT-evalueringen konkluderte med at rammeverkets nivå 6 -8 fungerer godt for universiteter og høyskoler, og mener en videreutvikling må ta utgangspunkt i universiteter og høyskolars bruk og nytte av rammeverket i dag og videreutvikle dette i dialog med fagmiljøene.

Behov for presis begrepsbruk og utvikling av egnede titler

Vi viser vi til at regjeringen har varslet en gjennomgang av begrepsbruken i høyere yrkesfaglig utdanning. Det mener Akademikerne er både nødvendig og riktig. For at to-søylemodellen skal fungere etter hensikten, må fagskolesektoren utvikle sitt eget begrepsapparat og egne titler, som også viser forskjellene til universitets- og høyskolesektoren.

Akademikerne har lenge vært kritiske til forslag om å ta i bruk titler som *yrkesbachelor* og *yrkesmaster*. Slike betegnelser vil etter vårt syn skape betydelig forvirring, både for studenter, arbeidsgivere og samfunnet for øvrig. Bachelor- og mastertitler er tett knyttet til det akademiske gradssystemet, Bologna-prosessen og internasjonale forventninger til læringsutbytte, metodisk kompetanse og forskningsforankring.

Erfaringer etter at fagskolepoeng ble erstattet med studiepoeng i 2018 illustrerer dette, ved at flere universiteter og høyskoler rapporterer at søkere feilaktig oppfatter studiepoeng fra fagskole som likestilt med studiepoeng fra høyere utdanning. Dette har skapt uklarhet både i opptak og i arbeidsmarkedet. Å innføre gradstitler som ligger enda tettere opp til UH-systemet, vil forsterke denne utfordringen.

Akademikerne mener derfor at nye grader i fagskolesektoren må utvikle egne, tydelige titler, og at gradstitlene bachelor, master og ph.d. fortsatt beholdes høyere akademisk utdanning. Dette vil bidra til å bevare fagskolens egenart, tydeliggjøre ulike kompetanseprofiler og sikre forutsigbarhet i utdannings- og arbeidsmarkedet.

ECTS og behovet for grundig utredning

Regjeringen har varslet at konsekvensene av en eventuell kobling mellom høyere yrkesfaglig utdanning og European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) skal undersøkes nærmere. Akademikerne mener dette er en klok og nødvendig tilnærming.

Som det også fremgår av meldingen og NOKUTs evaluering, er det betydelig usikkerhet knyttet til både forutsetningene for og konsekvensene av å ta i bruk ECTS i fagskolesektoren. ECTS er

utviklet for høyere utdanning innenfor Bologna-prosessen, og er tett knyttet til akademiske læringsutbytter, progresjon og kvalitetssikringssystemer.

Å integrere yrkesfaglige utdanninger i et system som er utviklet for akademisk utdanning vil være ressurskrevende, både faglig, administrativt og økonomisk. Det vil også kunne bidra til en uønsket akademisering av fagskolene, og slik føre til at praksisnærhet og arbeidslivsrelevans fortrenses av akademiske strukturer og krav.

Akademikerne vil understreke at beslutninger om ECTS ikke må tas for tidlig, og at slike spørsmål må vurderes nøye. Det må blant annet avklares:

- hvordan to-søylemodellen skal fungere i praksis,
- hvilke læringsutbytter som skal kjennetegne høyere yrkesfaglig utdanning på ulike nivåer,
- og hvilke konsekvenser eventuelle endringer vil ha for kvalitet, arbeidsdeling og kostnader.

Avslutning

Akademikerne støtter arbeidet med å videreutvikle Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som et helhetlig og fremtidsrettet verktøy. En yrkesfaglig og én akademisk søyle, kombinert med presis begrepsbruk og egnede titler, og basert på grundige utredninger, mener vi vil bidra til å sikre kvalitet, forutsigbarhet og fortsatt høy tillit til utdanningssystemet.

Det er viktig at de nye nivåbeskrivelsene gjør det mulig for både arbeidslivet, kandidatene og utdanningsinstitusjonene å forstå forskjellene på de to søylene når det kommer til kompetanse, innhold og læringsutbytte både i utdanningene og kandidatenes sluttkompetanse. Derfor må også forskjellene, som departementet beskriver det godt, «uttrykkes på en måte som ivaretar utdanningenes egenart». Det fremstår imidlertid noe uklart hva som legges i ordbruken om «samsvar mellom søylene». Dette bør direktoratet redegjøre for, for å skape en omforent forståelse av hva det innebærer i praksis.

Akademikerne understreker at videreutviklingen av NKR må bygge på eksisterende kunnskap og grundige utredninger. NOKUTs evaluering av NKR og tilhørende utredninger dokumenterer både rammeverkets betydning som kvalitetsverktøy, og de utfordringene som oppstår når formål, struktur og bruk ikke er tilstrekkelig avklart. Her er det mange spørsmål som må avklares i det videre arbeidet.

For Akademikerne er det avgjørende at revisjonen styrker rammeverkets presisjon og funksjon som kvalitetsverktøy, og at begge søylene utvikles på en måte som tjener både studenter, arbeidsliv og samfunnet som helhet. Vi ser frem til å gå inn i de faktiske forslagene når de foreligger.

Med vennlig hilsen

Akademikerne